

V druhé části analýzy evropských otázek se Josef Koutecký - zakladatel dětské onkologie - zastavuje u tématu rodiny, která dle jeho ohledu zažívá ústup. Možná je to způsobeno postavením individua, které nepotřebuje být vázáno institucí, jež zde byla po staletí a ukotvovala jej. Mít, či nemít rodinu je také otázka ekonomické rozvahy. Ve svých úvahách analyzuje povrchnost přístupu k výchově dětí.

Čas s dítětem je někdy nahrazen darem, kterým si rodič „koupí“ dítě a věnuje se svým aktivitám. Mnohé však změní nemoc, kdy rodiče přehodnotí dosavadní přístup jednání. V dalších tématech se věnuje etice, revolucím, které dramaticky mění svět, jenž od nás vyžaduje adaptaci, ale i válkám, jež nakonec v Evropě vyústily v evropskou integraci.

Teze:

„Dnes ženy prosadily rovnoprávnost, nemohou dětem věnovat zdaleka tolik času, jako dřívější generace.“ - **otázka péče a rodina**

„Rodiče si přece lžou, protože se uspokojují tím, že dětem vše koupí, že jim dovolí sedět před počítačem a sami sobě „šetří čas“. - **paradoxy péče**

„Na lékařské fakultě se učí etika, ale student dostane výbornou ze zkoušky z etiky, ještě vůbec neznámá, že bude mravním lékařem.“ - **etika životě**

Samozřejmě, v Evropě je veliký spor mezi integrací a uchováním národní charakteristiky, tedy vlastenectvím,

Dialog byl nahrán na jaře 2017 v prostorách bytu Josefa Kouteckého v Praze doprovázen vůní viržínka.

... Rodina, Evropa a kontexty ...

MS: *Pane profesore, naše druhé setkání zaměříme na další článek společenského systému - rodinu, ale prosím v širších souvislostech.*

JK: Jsme u problému, který provází nejen Evropu, ale celý svět, možná Evropu víc než Ameriku. Ztrácí se význam, důležitost rodiny.

MS: *Zde se dotýkáme jedné důležité skutečnosti. Evropa, ačkoliv se hlásí k víře, nedochází k potřebné reprodukci.*

JK: Spíše se „hlásila“ k víře. V současné době od víry odpadla. V Jižní Americe víra postupně stoupá, zde klesá. Následně to vede ke špatným cestám - k tomu, co dnes ovládá Evropu. Tu ovládají peníze a prostřednictvím peněz moc. To vede k rozšiřování neřestí, podvodů, falše. Již se opět dotýkáme pravdy, která přestává být jednou ze základních hybných momentů jednání.

MS: *Jsme-li u pravdy, pak ti, kteří žijí ve lži, nemohou být ani vnitřně svobodní.*

JK: Krásně to vyjádřil básník Karel Toman, herec Josef Kemr, že je zapotřebí každý večer se večer zamyslet a říci si, co jsem ten den udělal. Pokud jsem udělal něco špatného, pak požádat o odpuštění. Teprve tehdy jsem vyrovnán s životem tak, že probudím-li se, půjdu dál. Neprobudím-li se ...

MS: *... buď vůle Tvá.*

JK: Žije-li člověk v trvalé lži, v podvodu, nemůže dojít k vyrovnání. Jsou lidé, kteří si tuto skutečnost uvědomují víc, jsou lidé, kteří si to uvědomují méně. Jsou i takoví, kteří si to neuvědomují vůbec. V mém pohledu tomu tak není. Člověk si musí uvědomovat, jak se chová, jak jedná, co dělá, jestli

ubližuje druhým.

MS: *Překračuje-li člověk vámi nastavenou hladinu normality, tedy si to uvědomuje. Můžete v to pouze věřit. Prosím, neodbíhejme. Vraťme se ještě k rodině. Vyrůstal jste jako jedináček, sám jste však měl tři děti. Některými je dítě považováno za investici ne proto, že je dalším, neopakovatelným tvorem. Některé rodiny na více dětí nemají.*

JK: Rád bych poopravil vaše slova, že si to „nemohou dovolit“, protože by se jim „snížil standard“. Z mého pohledu si to mohou domluvit. Prostě se standard sníží – a to za cenu toho, že mají dítě. Je to těžko porovnatelné. V tom je úpadek, protože dříve bývalo více dětí. Je pravda, že jich mnoho umíralo, že ne zdaleka se dožily dospělého věku. Lidé byli šťastni z toho, že mají děti. Rodina vyrůstala pospolu a mohla vše společně prožívat. To dnes odpadá.

MS: *Ne zcela ...*

JK: Dnes ženy prosadily rovnoprávnost, nemohou dětem věnovat zdaleka tolik času, jako dřívější generace. Existoval model, v němž otcové vydělávali, žena se starala o domácnost a o děti. Otec pouze dohlížel, zdali je výchova správná. Dnes tomu tak není, protože rodiče své děti posílají raději k počítači ...

MS: *S dětmi se nehovoří, nechtou se jim pohádky.*

JK: Děti přestaly číst. Tím se oslabuje schopnost jejich vyjadřování.

MS: *Oslabuje se jim citlivost prožitku.*

JK: Negací světa začíná přibývat. To vše znamená, že náš život je povrchní, často se „hraje“, předstírá, a skutečnost utekla, i proto současný evropský svět je na cestě ústupu.

MS: *Náš dialog se pohybuje po spirále a vracíme se, opět jsme u tématu pravdy. Člověk je zde přece proto, aby dokázal pojmenovat realitu a zhostit se jí.*

JK: Rodiče si přece lžou, protože se uspokojují tím, že dětem vše koupí, že jim dovolí sedět před počítačem a sami sobě „šetří čas“. Myslí si, že je to správné, vyrovnané.

MS: *Jsmo u jevu, který se jinak označuje korupce.*

JK: Rodiče lžou dětem,

MS: *... děti pak budou lhát svým rodičům.*

... Proměny povrchnosti v kontextu nemoci ...

MS: *Hovořme o povrchnosti – a to u rodičů, které pak směřují své děti ...*

JK: Ano, ale povrchnost rodičů nemocných dětí se mění. Rodiče najednou vidí, že nemoc jejich dítěte je vážná, avšak vědí, že dnes medicína vyléčí mnohem více dětí, než tomu bylo v minulosti. Naděje přežití je daleko větší, než bývala. To naprosto změní ráz života rodiny. Občas se setkám s tím, že podnikatelé by si chtěli něco „zaplatit“. To jednoduše nejde. Stejně léčím dítě bohatého člověka jako dítě chudáka, stejně léčím cikánské dítě, zkrátka zde není rozdíl.

MS: *Otázku jsem kladl proto, zdali tam nevidíte v tom smyslu změnu. V počátku byli povrchní, ovšem*

přichází nemoc - a s ní zájem.

JK: Těžko mohu soudit, protože rodiče poznám až v době onemocnění. Nevím, jak se chovali předtím, jakým způsobem žili. Přichází ve chvíli otřesu, kdy jim řeknu vážnou, život ohrožující prognózu. Sdělím jim, že u tohoto typu nádorového onemocnění se dnes vyléčí tolik a tolik procent, avšak nemohu jim sdělit, jestli léčba jejich dítěte bude patřit mezi ty úspěšné.

MS: *Lze říci, že nemoc pak vnímáte jako důležitý impuls, aby se rodiče zamýšleli nad tím, co jim bylo svěřeno - život, hodnotová výbava?*

JK: Nepochybně! U dorostenců a mladistvých mnohé pozorujeme. To je období, které je neobyčejně choulostivé. Šestnáctiletý jedinec - a dívky jsou trochu vyspělejší nežli chlapi. Na jedné straně jsou ještě dětmi, avšak na druhé straně se již začínají cítit jako dospělí a již chtějí svůj život řídit podle sebe. Léčba nemoci, kterou trpí, jim to znemožňuje. Někdy to úplně změni směr jejich uvažování. Dorostenec je vášnivým sportovcem a třeba mu musíme amputovat končetinu. Člověk je omezen v něčem, co zamýšlel, že bude dělat. Problémem sdělení pravdy v tomto věku je neobyčejně složitá otázka, protože tam v dorosteneckém období - dnes se tomu říká mladiství, již jim nelze zapírat pravdu, protože pro ně není problém si v internetu nalézt diagnózu a její důsledky. Lze pozorovat, jak se jim změní život - a zní to paradoxně, pokud se uzdraví, byť někdy s následky, dojde ke zlepšení života. Mladí lidé si totiž poté uvědomí cenu a váhu života. Vidíme to na tom, že děti a naši psychologové, kteří se tam o ně starají, jim dávají psát články, aby napsali o své nemoci a budoucnosti. Je zajímavé, jak tito jedinci se nemocí odliší od běžného průměru těch, kteří navštěvují party, kteří užívají psychotropní látky. Oni si uvědomí, co je správné a jak mají žít.

MS: *Mohli bychom konstatovat: člověk, který projde život s křížem, žije pak naplněním.*

JK: Máte pravdu, ale měli bychom k tomu podotknout, že existují jedinci, kteří projdou životem bez těžké nemoci, a přesto mohou být velmi kvalitními lidmi. Nerad bych, aby to vyznělo ve smyslu, že každý musí těžce onemocnět, aby byl dobrým člověkem.

MS: *Když vám někdo řekne: zbývá ti rok života, je to jistě něco jiného než když řekne: žijte si, jak chcete. Více si vážíte času, který vám zbývá. To je ekonomie v nás. Jsou lidé, kteří mají život rozběhnutý tak jako Tomáš G. Masaryk. Ten netrpěl vážnou nemocí, ale existují i lidé, kteří dokážou život využít.*

JK: Rád bych k tomu něco doplnil. Zaprvé, nikdy svým pacientům a rodičům neříkám, jak dlouho budou žít. To nevím, mnohokrát jsem se setkal s naprosto odlišnou skutečností od toho, co jsem si původně myslel. U dítěte, o němž jsem se domníval, že jej vyléčíme, že to bude vše dobré, naopak vše zklamalo a selhalo. U dítěte, kde jsme měli minimální šanci, podařilo se je zachránit. Určovat předem termín není dobré. U nemocného člověka je důležité zachovat kvalitní život - to se v řadě případů daří. Pokud má v sobě nádor, pak díky léčbě, která je k dispozici - a tím nemyslím léčbu protinádorovou, neboť ta může selhávat tedy ten nádor tam je, avšak můžeme jinými způsoby pacientovi život zkvalitnit. Člověk žije, a jestli mu život prodloužíme o pět let - je-li mu sedmdesát, to hraje velikou roli. U dítěte ne. Tam je třeba jedna skutečnost, která je ošidná.

MS: *V jakém smyslu?*

JK: Prodloužit malému dítěti život o rok, o dva s vyhlídkou smrti, je často horší, než když umře na svém začátku, poněvadž rodina žije sice v naději, ale v neustálém stresu, v neustálé obavě, co se druhý den stane, čím se situace zkomplikuje, kdy život skončí. Dítě pak je pod neustálou kontrolou, odbíráme mu krev, chodí na rentgenová vyšetření, neustále musí na kontroly. Pochopitelně, že je tím zatěžováno, a to nejen tělesně, ale i duševně. Proto jsem hovořil o propojení těla a duše, a proto

prodloužení života někdy v konečném dopadu je horší, než kdyby vše skončilo na počátku.

... Doteky náboženské etiky v Evropě ...

MS: *Hovořil jste o povrchnosti života, o nemoci, která často povrchnost zcela vymaže. Vraťme se k rodině. Čím byste změnil vážnost rodiny – protože jste zdůraznil, že vymizela úcta k rodině? Co vykonat pro rehabilitaci rodiny?*

JK: Je to těžká odpověď, protože jedinec je velmi omezen, protože tím, co dělám, vším, co jsem napsal, co jsem kdy kde řekl, jsem nepochybně zasel u řady jedinců návod, jak jít dál. Vím to, protože mi to řekli. Každý jedinec, který je obrácen tímto směrem, jemuž je naznačeno či ukázáno, jak by měl pokračovat – a on to tak dělá, pak zaplatí Bůh za to. Přiznám se, že nevím, jak změnit obecné vztahy v rodině, aby došlo k uzdravení, což se týká celého národa, a vlastně nakonec celé Evropy. Řeknu vám jednoduchou věc. Evropa by se měla vrátit ke svým kořenům, měla by se vrátit ke křesťanství, měla by ctít Desatero. Kdyby jej ctíla, tak by život byl úplně jiný. Kdo to udělá? Kdo přijde vymést „Augiášův chlév“, to je těžké a sám vám na to neumím odpovědět.

MS: *Lidé jsou svobodní a mají preference, které je mohou na druhou stranu svazovat. Každý jsme originálem, a proto všeobecný recept neexistuje.*

JK: Ne, bohužel.

MS: *Člověk cítí smutek, ale je to logické, protože každý musí projít cestu, kterou procházel Kristus, sám. Uvádíte, že člověk by měl procházet tím, co bylo již ozkoušeno – je to Desatero. Zde jsme opět u mravnosti a etiky. Problém je, že se toho člověk musí zhostit sám.*

JK: Ano, dotýkáme se jednání každého jedince. Etika radí a rozlišuje, určuje nám skupiny chování, kdežto mravnost je to, co dělám. Na lékařské fakultě se učí etika, ale student dostane výbornou ze zkoušky z etiky, ještě vůbec neznamená, že bude mravným lékařem, ovšemže existují i nemravní lékaři.

MS: *Nedivte se, i lékaři jsou součástí lidského rodu. Zde jde o to, že začne-li se ve společnosti hovořit o mravech, existují takoví, kteří tento přístup označí za moralizování.*

JK: Ve chvíli, kdy začnete moralizovat, ti, kteří nežijí, jak by měli žít, jim se to nelíbí, protestují proti tomu, protože to pro ně není příjemné, i když se mluví obecně. Chcete-li hodnotit konkrétní čin některého jedince, stejně není možné o tom hovořit, ani pokud máte důkaz špatného jednání ve smyslu otázky mravnosti, nemravnosti. V obecném rozměru to považuji za zbytečné, protože sami se tím neřídí, a proto proč by se o to měli zajímat?

MS: *Limity člověka omezují.*

JK: V tom je to dobře. Někdo, kdo se chová špatně a své jednání změní, pak je to skvělé. Musí se však vědět jak, kde komu, jakou formou, jakým způsobem. Nejde přece přijít a dělat ze sebe „mravného člověka“ a říkat někomu, jak jste mravný a on nemravný, to prostě nejde.

MS: *Myslíte si, že když evropský člověk přijal odpovídající kánon, že je ve spojení s věčností? Jde o kategorii tajemství a lidé, kteří žijí ve stylu „užij dne“ – carpe diem, si ji neuvědomují. Jsem-li schopný se omezit, lépe porozumím tomu, o co v daný okamžik může běžet.*

JK: Samozřejmě – vaše slova nerozporuji. Uvažujeme-li o tom, pak samozřejmě. Řada lidí tento

aspekt úplně pomíjí.

MS: *Věčnost pak nepatří do úrovně jejich úvah.*

... Revolučnost v Evropě ...

MS: *V souvislosti s Evropou bych se zeptal, jak vnímáte otázku společenských předělů – revolucí, které samotnou Evropu poznamenaly a v jistém ohledu vysílily. Mám na mysli Anglickou a Francouzskou revoluci.*

JK: Nejsem příznivec revolucí, protože mnohé vím z historie a vlastního života. Byl jsem mnohokrát svědkem, jak revolucionáři pohltnou sami sebe. Z těch, kteří hlásají velké pravdy, světlé zítřky, stávají se „rošťáci“. Oni žijí ve lži – ne v pravdě, nejsou sami v sobě vyrovnaní, pak jeden druhého pohltnou, zničí. Revoluce pak pro mě není cesta, kterou by měla přijmout.

MS: *Uvědomme si, že Francouzi jsou na svou revoluci, která proběhla v době osvícenství, hrdí.*

JK: Sám ji jako pozitivní neshledávám – spíše naopak. Myslím si, že Francouzskou revolucí se Evropa změnila velmi a postupně k horšímu. Snadno se hlásají ideály svoboda, demokracie, co však udělali Francouzi, když nás Hitler zabral?

MS: *Francouzi se zřekli odpovědnosti v podobě závazků, které přislíbili Edvardu Benešovi.*

JK: Vidíte, kde bylo bratrství, rovnost?

MS: *Lidé, kteří jsou vystaveni situaci, která pro ně není momentálně výhodná, raději se zřeknou závazku, který by znamenal zhoršení života.*

JK: Začnou žít v nepravdě. Vidíte, již jsme u toho – nemohou pak mít čisté svědomí.

... Pohled na válku Evropu ...

MS: *Pane profesore, rád bych se zeptal na jednu skutečnost: řekl jste, že je důležité, aby Evropa – chce-li být entitou, která je souměřitelná s ostatními, byla celistvá. Z toho vyplývá, že podporujete integrační proces, který zde vznikl po II. světové válce. Jakou roli dnes přičítáte zkušenosti z minulé války? Pokud jsem se mohl setkat s lidmi, kteří prožili válku, oni vidí v integraci hráz proti válce. Projekt, který je ve spojené Evropě realizován, je důležitý právě proto, aby se zabránilo dalšímu běsnění.*

JK: Samozřejmě. Já jsem válku prožil, byť to zde nebylo tak strašné jako v Německu, v Anglii, kde padaly bomby po tisících. Je přirozené, že jsem prožil spousty negací, spousty strachu, jimiž byla válka doprovázena. Nezapomínejte, byl jsem ve věku, kdy jsem vše vnímal – a to od 9 do 15 let. Též jsem byl totálně nasazen a dělal jsem v továrně. A opět se dotýkáme svobody. Najednou hoča strčili do továrny. Na základě toho se domnívám, že integrací Evropy můžeme získat takovou sílu, která další válce zabrání. Samozřejmě, v Evropě je veliký spor mezi integrací a uchováním národní charakteristiky, tedy vlastenectvím, kdybych to měl říci jedním slovem. Není to jako Spojené státy americké, ...

MS: *... byť tam existuje 49 odlišných států Unie.*

JK: Vzniklo to tím, že se tam začali přestěhovávat imigranti z celého světa, kdežto my zde od počátku

žijeme jako Češi, Němci žijí jako Němci, Francouzi jako Francouzi. Tam je to něco úplně jiného. Ameriku vůbec nelze k Evropě přirovnat a brát si ji jako vzor.

MS: *Pro vás integrace do podoby Spojených států ...*

JK: To nejde.

... Mnohost jako charakteristika Evropy ...

MS: *Zde bych se měl zastavit u tématu mnohosti. Čím je pro Vás - pro člověka, který má kladný vztah k umění, které se na našem kontinentu vyznačuje právě diferencí. Jsem přesvědčen, že mnohost je pro člověka velmi přínosná, neboť podněcuje konkurenci.*

JK: Zde jde o to, jak mnohost přimět k tomu, aby výstupy byly podobné. Mnohost v mém pohledu spočívá v tom, aby se zachovala národní řeč, ...

MS: *... podporující identitu.*

JK: Identita! Kde zmizí řeč, zanikne národ. Jak jsem řekl: jsem vlastenec. To souvisí se vším.

MS: *I hospodářství může někdo vnímat jako důležitou komponentu národa. To narušuje globalizace, která stírá národní atributy.*

JK: Když jsem řekl, že jsem pro jednotu Evropy, pak pojem globalizace je mi nepříjemný. Globalizaci nemám rád.

MS: *Cestujete-li po hlavních místech Evropy a přijedete na nádraží, díváte se na prodejny McDonald's, KFC, nákupní centrum, které je shodné s těmi, co jsou v Praze i menších městech. Otázka zní: co dělat pro diverzitu? Globalizaci lidé vnímají jako přirozený proces propojování.*

JK: Proti ní vystupuji, protože ruší identitu. Multikulturalismus nepřijímám. Máme svou kulturu, evropskou kulturu. Začleňovat do ní jiné kultury, je dle mého pohledu naprosto nesmyslné.

MS: *Přijímáte tezi: jedna kultura není rovna druhé.*

JK: Nepochybně.

MS: *Děkuji vám a snad příště na shledanou.*